

Archeologisch onderzoek Derksweg te Klazienaveen

Inventariserend veldonderzoek

GRONTMIJ ARCHEOLOGISCHE RAPPORTEN 292

Archeologisch Onderzoek Derksweg te Klazienaveen

Inventariserend veldonderzoek

GRONTMIJ ARCHEOLOGISCHE RAPPORTEN 292

Definitief

Opdrachtgever:
Dhr. C. Jansen

Grontmij Nederland bv
Assen, 17 mei 2006

Verantwoording

Titel : Archeologisch Onderzoek Derksweg te
Klazienaveen
Inventariserend Veldonderzoek
Grontmij Archeologische Rapporten 292

Projectnummer : DR192277/17

Referentienummer : DR192277/17

Revisie : 0

Datum : 17 mei 2006

Auteur(s) : mevr.drs. A.Huizing-Schreur en
mevr.drs. N. Lubbers

E-mail adres : annette.huizing@grontmij.nl

Gecontroleerd door : mevr. drs. M. Hopman

Paraaf gecontroleerd : ^{1.0}

Goedgekeurd door : ~~dhr.ing. J. Knol~~

Paraaf goedgekeurd :

Contact : Stationsplein 12
9401 LB Assen
Postbus 29
9400 AA Assen
T +31 592 33 88 99
F +31 592 33 06 67
E noord@grontmij.nl

Grontmij Nederland bv aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of uit de toepassing van de gegeven adviezen.

Administratieve gegevens

Datum opdracht : april 2006
Definitief : 17 mei 2006

Opdrachtgever : dhr. C. Jansen

Uitvoerder : Grontmij Nederland bv
mevr. drs. A. Huizing-Schreur en
mevr. drs. N. Lubbers

Bevoegd gezag : Drents Plateau

Contactpersoon : dhr. dr. W.A.B. van der Sanden

Locatie : gemeente : Emmen
plaats : Klazienaveen
toponiem : Derksweg

RD-coördinaten : NO x: 261,976/ y: 525,652
ZO x: 261,976/ y: 525,628
NW x: 261,876/ y: 525,652
ZW x: 261,885/ y: 525,631

kaartblad : 18C
afm. plangebied : ca. 2500 m²

AMK : monumentnr. : -

Archis II : CIS-code : 17234

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
1.1	Algemeen	5
1.2	Aanleiding en doelstelling	5
2	Bureauonderzoek	6
2.1	Werkwijze	6
2.2	Historische, huidige en toekomstige situatie	6
2.3	Geologie en geomorfologie	6
2.4	Bodem	7
2.5	Bekende archeologische waarden	7
2.6	Archeologische verwachting	8
2.7	Conclusies bureauonderzoek	8
3	Veldonderzoek	9
3.1	Werkwijze	9
3.2	Resultaten	9
3.3	Conclusies veldwerk	9
4	Evaluatie	10
4.1	Samenvatting	10
4.2	Conclusie en aanbeveling	10

Bijlage 1
Locatie Plangebied

Bijlage 2
Archeologische Basiskaart

Bijlage 3
Locatie boringen

Bijlage 4
Boorprofielen

Bijlage 5
Literatuurlijst

1 Inleiding

1.1 Algemeen

In opdracht van dhr. C. Jansen heeft Grontmij Nederland bv een archeologisch Inventariserend Veldonderzoek (IVO) uitgevoerd aan de Derksweg, ten noorden van nr. 120, te Klazienaveen. Het plangebied bevindt zich ten zuiden van de bebouwde kom van Klazienaveen. De totale oppervlakte van het te onderzoeken terrein bedraagt circa 2500 m². De exacte locatie van het plangebied wordt weergegeven in Bijlage 1.

1.2 Aanleiding en doelstelling

De aanleiding voor het onderzoek wordt gevormd door de geplande nieuwbouw van een woonhuis op het terrein. De daarmee gepaard gaande bodemingrepen zullen de bodem en mogelijk eventueel aanwezige archeologische resten daarin verstoren of vernietigen. Het doel is het bepalen van de kwaliteit (gaafheid) van het bodemprofiel en het opsporen en in kaart brengen van eventueel aanwezige archeologische resten in het gebied. Het onderzoek heeft bestaan uit een korte bureaustudie, het uitvoeren van een karterend booronderzoek en een rapportage.

2 Bureauonderzoek

2.1 Werkwijze

Voor het bureauonderzoek is onder andere aandacht besteed aan de geologische, geomorfologische alsmede bodemkundige aspecten van het plangebied en zijn bekende archeologische gegevens geïnventariseerd. Tevens zijn het historische en huidige grondgebruik beschreven. De volgende bronnen zijn voor dit onderzoek onder meer geraadpleegd:

- de Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW)
- de Bodemkaart van Nederland 1:50.000 blad 23 Nieuw-Schoonebeek
- de Geomorfologische kaart van Nederland 1:50.000 blad 23 Nieuw-Schoonebeek
- het Centraal Archeologisch Archief (CAA) en het Centraal Monumenten Archief (CMA) van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB)

Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek is een gespecificeerde archeologische verwachting opgesteld. Deze verwachting is vervolgens in het veld door middel van een karterend booronderzoek getoetst.

2.2 Historische, huidige en toekomstige situatie

In de Grote Historische Atlas van Nederland 1:50000, 2 Noord-Nederland 1851-1855 (Geudeke & Balk 1990) is te zien dat het plangebied halverwege de 19^e eeuw ten noorden ligt van het "Amsterdamsche Veld" en hierdoor deel uitmaakt van de uitgestrekte veengebieden in Zuidoost-Drenthe.

Momenteel bevindt zich binnen het plangebied geen bebouwing en bestaat het uit grasland. De opdrachtgever is voornemens nieuwbouw van een woning in het plangebied te realiseren. Tijdens de werkzaamheden die ten behoeve van de bouw worden uitgevoerd vinden bodemingrepen plaats die eventuele archeologische sporen en resten mogelijk vernietigen of niet langer *in situ* doen liggen. Ten tijde van het onderzoek was de exacte diepte van de geplande bodemingrepen niet bekend.

2.3 Geologie en geomorfologie

De geologische afzettingen die in het plangebied voorkomen en de huidige vorm van het landschap bepalen dateren uit het Pleistoceen en het Holoceen (zie Tabel 1).

De basis van de afzettingen in het plangebied wordt gevormd door de Formatie van Boxtel, die dateert uit het Weichselien. Het klimaat in deze periode wordt gekenmerkt door droogte en kou. Door smeltwater, afkomstig van sneeuw en de ontdooide bovenlaag van de permafrost, werden fluvioperiglaciale zandige sedimenten afgezet. Tevens trad in het Weichselien op grote schaal winderosie op. Op lokale schaal traden verstuiwingen op die het oppervlak bedekt hebben met een laag dekzand (laagpakket van Wierden).

In het Holoceen trad op grote schaal veenvorming op als gevolg van waterstagnatie in een relatief warm en vochtig klimaat. Het veen, aangeduid als hoogveen, vormt een dunne laag op

de Pleistocene afzettingen. Het hoogveen vormt het laagpakket van Griendtsveen behorende tot de Formatie van Nieuwkoop. Vrijwel al het hoogveen is thans afgegraven.

Rondom Klazienaveen en het plangebied ten zuiden daarvan komt een mozaïek van veenrest-ruggen en plateauachtige veenresten voor. Het plangebied aan de Derksweg zelf ligt op een dergelijk plateauachtige veenrest (classificatie Geomorfologische kaart: 3F9).

Tabel 1: indeling van het Kwartair

chronostratigrafie		jaren geleden		
Kwartair	Holoceen	Subatlanticum	3.000-Heden	
		Subboreaal	5.000-3.000	
		Atlanticum	8.000-5.000	
		Boreaal	9.000-8.000	
		Preboreaal	10.000-9.000	
	Pleistoceen	Laat	130.000-10.000	
		<i>Weichselien (ijstijd)</i>		120.000-10.000
		Midden	800.000-130.000	
		Vroeg	2.400.000-800.000	

2.4 Bodem

De Bodemkaart van Nederland 1 : 50.000, blad 23 Nieuw Schoonebeek geeft aan dat in het noordelijk deel van het plangebied veengronden met een veenkoloniaal dek op zand voorkomen met humuspodzol. Het zand bevindt zich op een diepte van minder dan 120 cm (classificatie Bodemkaart: iVp). Het zand waarin een podzolprofiel tot ontwikkeling is gekomen is bedekt met een laag veen. Bij de ontginning van de veengebieden is op het laatste restje veen een 10-25 cm dikke laag zand aangebracht die in meer of mindere mate met het veen vermengd is. Dit bezandingsdek wordt als veenkoloniaal dek aangeduid. In het zuidelijk deel van het plangebied is een moerige podzolgrond met een veenkoloniaal dek en moerige tussenlaag op zand aanwezig (classificatie Bodemkaart: iWp).

2.5 Bekende archeologische waarden

Uit het plangebied zelf en de directe omgeving zijn geen waarnemingen of terreinen van archeologische betekenis bekend in het Centraal Archeologisch Archief (CAA) en het Centraal Monumenten Archief (CMA) van de ROB. Op de Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW) is te zien dat het plangebied een middelhoge trefkans heeft op archeologische sporen en ten noorden grenst aan een gebied met een lage trefkans (zie Bijlage 2). Het verschil tussen laag en middelhoog is te verklaren doordat het plangebied hoger in het landschap ligt en grenst aan een voormalig afgegraven veengebied.

Tabel 2: overzicht van archeologische perioden¹

Periode	Tijd
Laat-Paleolithicum (Oude Steentijd)	tot 9000 voor Christus
Mesolithicum (Midden Steentijd)	9000 – 4900 voor Christus
Neolithicum (Nieuwe Steentijd)	5325 – 1900 voor Christus
Bronstijd	1900 – 800 voor Christus
IJzertijd	800 – 12 voor Christus
Romeinse Tijd	12 voor Christus - 450 na Christus
Vroege Middeleeuwen	450 – 1050 na Christus
Late Middeleeuwen	1050 – 1500 na Christus
Nieuwe Tijd	1500 na Christus – heden

¹ Voor de dateringen is gebruik gemaakt van Lanting en Van der Plicht, 1996, 2000 en 2002.

2.6 Archeologische verwachting

Uit het bureauonderzoek blijkt dat er een middelhoge kans bestaat dat zich in het plangebied archeologische waarden bevinden. Deze kans is voornamelijk gebaseerd op het bodemtype. De hoger gelegen en goed ontwaterde gronden, die drogere delen vormden in het landschap, waren in de (pre)historie geschikte bewoningslocaties. Archeologische resten bevinden zich waarschijnlijk in de toplaag van de zandondergrond. Daar het gebied grenst aan een voormalig veengebied is het mogelijk dat de veenresten ook in het plangebied aangetroffen worden. Er kunnen archeologische resten worden verwacht daterend vanaf het Paleolithicum.

2.7 Conclusies bureauonderzoek

Het plangebied ligt iets hoger in het landschap en met name deze hogere en drogere delen van het landschap waren geschikt voor bewoning. Hoewel in het gebied veenafgraving heeft plaatsgevonden zijn er geen aanwijzingen voor diepere bodemverstoringen. Eventuele archeologische resten kunnen zich onder het veenkoloniaal dek bevinden, in de toplaag van het zand. Op basis van de gegevens verkregen via het bureauonderzoek kan geconcludeerd worden dat er een middelhoge kans bestaat dat er zich in het plangebied onverstoorde archeologische resten bevinden. Met behulp van de gegevens van een inventariserend veldonderzoek kan de opbouw en kwaliteit van het bodemprofiel worden vastgesteld en daarmee een inschatting worden gemaakt van de kans op aanwezigheid van onverstoorde archeologische resten in het plangebied.

3 Veldonderzoek

3.1 Werkwijze

Het veldwerk voor het inventariserende veldonderzoek is verricht op 11 mei 2006 door een archeoloog en een veldbodemkundige. Hierbij zijn 6 handmatige grondboringen verricht met behulp van een Edelmanboor met een diameter van 10 cm. De locaties van de boringen zijn bepaald aan de hand van de geplande nieuwbouw. De boringen zijn uitgevoerd tot 0,25 m in de onverstoorde C-horizont. De opgeboorde grond is onderzocht op de aanwezigheid van archeologische indicatoren zoals verbrand of bewerkt vuursteen, houtskool, verbrand bot, aardewerk en cultuurlagen. Hiertoe is het opgeboorde zand gezeefd op een 4 mm zeef. De boorprofielen zijn beschreven conform NEN5104 en de STIBOKA legenda. Voor de ligging van de boorpunten wordt verwezen naar Bijlage 3.

3.2 Resultaten

Ter hoogte van boring 1 bestond de bovenlaag uit teelaarde, vervolgens wordt een laag bestaande uit zand met veen aangetroffen, het zogenaamde veenkoloniaal dek, die vanaf 0,60 m overgaat in geel zand (zie Bijlage 4). Vanaf 0,85 m is een inspoelingslaag zichtbaar die op 1,70 m overgaat in de C-horizont (moedermateriaal), dit is een tweede inspoelingslaag. De eerste inspoelingslaag bevindt zich boven het gele zand dat op 0,60-0,85 m diepte aangetroffen is. Onder invloed van fluctuerende waterstanden is een tweede B-horizont gevormd. De boorprofielen van de boorlocaties 2, 3 en 4 laten alle drie ongeveer dezelfde bodemopbouw zien. Er is een donkerbruine teelaardelaag aanwezig van 0,25-0,35 m dikte gevolgd door het veenkoloniaal dek. Deze gaat op 0,90-1,10 m over in de C-horizont. Bij boorlocatie 5 bestond het bodemprofiel uit een 0,30 m dikke teelaardelaag gevolgd door een inspoelingslaag die op 0,95 m overgaat in de C-horizont. Ter hoogte van boring 6 was een teelaardelaag van 0,35 m dikte aanwezig gevolgd door een duidelijke veenlaag op 0,35 tot 0,60 m. Na de veenlaag was een donkerbruine inspoelingslaag (B-horizont) te zien die op 1,10 m overging in de C-horizont. Tijdens het veldwerk zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen.

3.3 Conclusies veldwerk

Het aantreffen van inspoelingslagen in een aantal boorprofielen geeft aan dat zich in het plangebied een moerige podzolgrond bevindt met een veenkoloniaal dek (classificatie Bodemkaart: iWp), de moerige tussenlaag was echter niet aanwezig. Bij deze bodemprofielen worden archeologische resten meestal net onder het veenkoloniale dek gevonden. Tijdens het veldonderzoek zijn in het plangebied echter geen archeologische vondsten of grondsporen gevonden.

Omdat er tevens in het verleden en tijdens het veldonderzoek geen vondsten zijn aangetroffen achten wij de kans op het aantreffen van onverstoorde archeologische resten in het plangebied klein.

4 Evaluatie

4.1 Samenvatting

Grontmij heeft in opdracht van dhr. C. Jansen een archeologisch Inventariserend Veldonderzoek (IVO) uitgevoerd ten behoeve van de nieuwbouw van een woonhuis aan de Derksweg (ten noorden van nr.120) te Klazienaveen. Het onderzoek heeft bestaan uit een korte bureaustudie, het uitvoeren van 6 handmatige grondboringen en een rapportage.

Uit de bureaustudie is geconcludeerd dat het plangebied zich in een gebied bevindt met een middelhoge trefkans op archeologische sporen en dat er vanaf het Palaeolithicum bewoning mogelijk is geweest.

Tijdens het veldonderzoek is gebleken dat de bodem bestaat uit een moerige podzolgrond met veenkoloniaal dek. Er zijn een inspoelingslagen aangetroffen ter hoogte van boringen 1,5 en 6 die duiden op een podzolbodem. Er zijn tijdens het booronderzoek geen archeologische vondsten of grondsporen aangetroffen.

4.2 Conclusie en aanbeveling

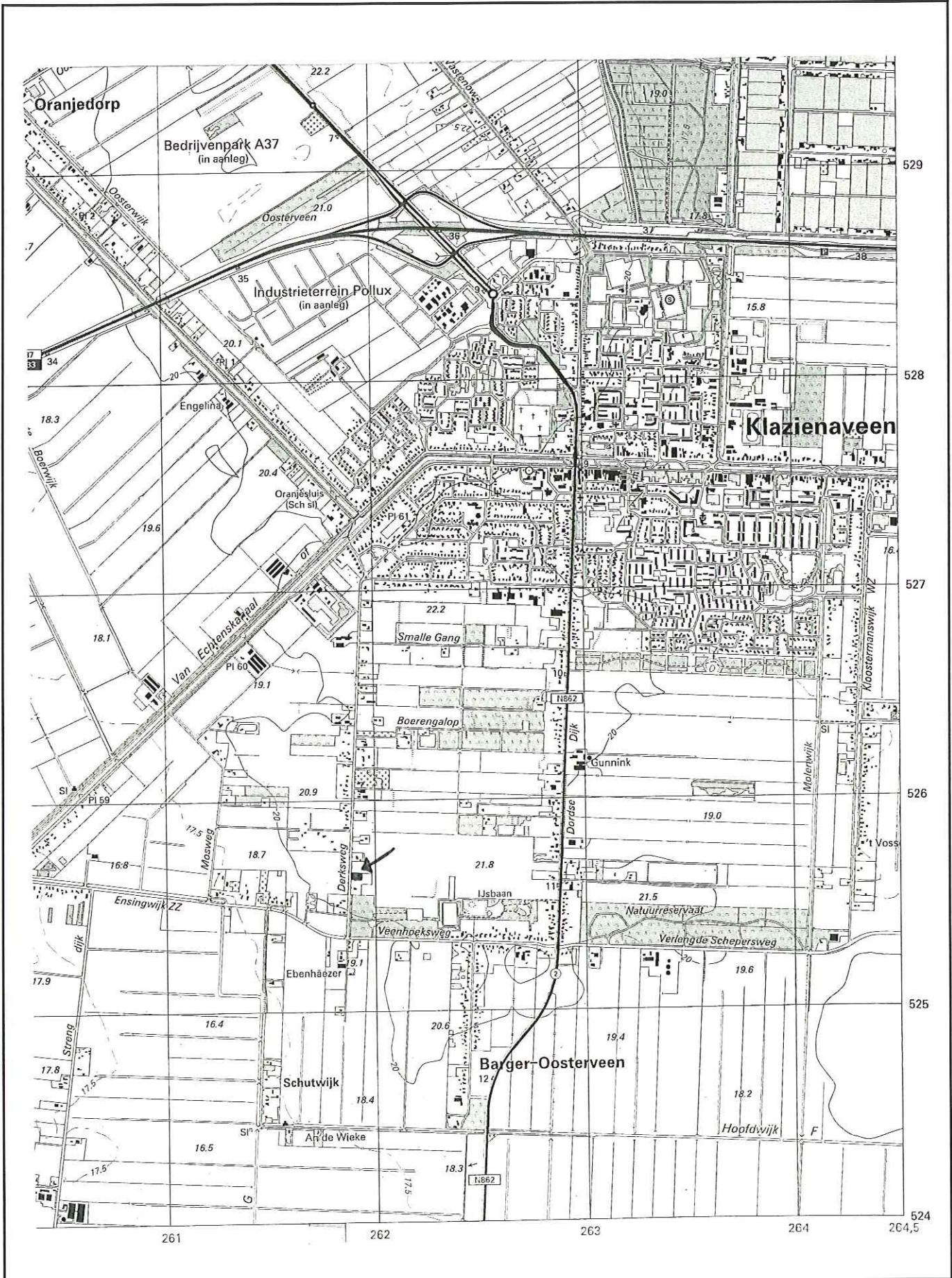
Op basis van de bovenstaande resultaten kan geconcludeerd worden dat de kans op de aanwezigheid van onverstoord archeologische resten op de locatie Derksweg te Klazienaveen klein is. Archeologisch vervolgonderzoek wordt op basis van de huidige stand van kennis niet noodzakelijk geacht.

Wij willen u erop attenderen dat het onderzoek (overeenkomstig de richtlijnen) is gebaseerd op een steekproef. Indien tijdens de uitvoering onverhoopt archeologische resten worden aangetroffen, dient direct contact opgenomen te worden met het bevoegd gezag.

Over deze aanbevelingen dient contact te worden opgenomen met het bevoegd gezag voor het te nemen selectiebesluit.

Bijlage 1

Locatie Plangebied

Schaal 1:25.000

Locatie Plangebied

Bijlage: 1
PN: 192277/17

Bron: ANWB Topografische Atlas Drenthe 1:25.000

Bijlage 2

Archeologische Basiskaart

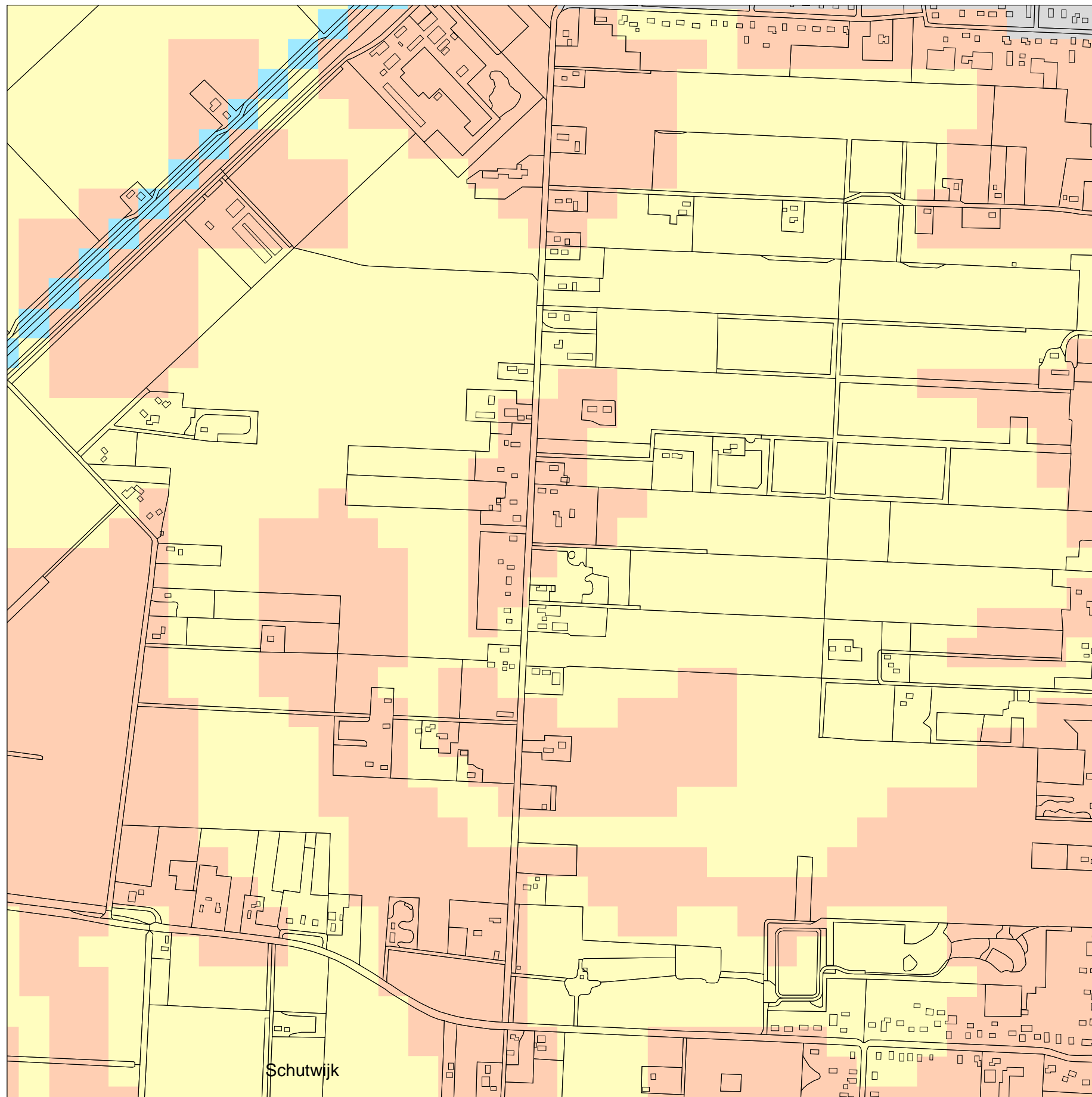
Archeologisch Onderzoek Derksweg Klazienaveen

Inventariserend Veldonderzoek

26-04-2006

mevr.drs. A.Huizing-Schreur

262858 / 527057

261030 / 525229

Legenda

HUIZEN

WAARNEMINGEN

MONUMENTEN

archeologische betekenis

archeologische waarde

hoge archeologische waarde

zeer hoge archeologische waarde

zeer hoge arch waarde, beschermd

TOP10 ((c)TDN)

IKAW

zeer lage trefkans

lage trefkans

middelhoge trefkans

hoge trefkans

lage trefkans (water)

middelhoge trefkans (water)

hoge trefkans (water)

water

niet gekarteerd

PLAATSNAMEN

PROVINCIES

0 500 m

ROB
ArchisII

Bijlage 3

Locatie boringen

15471

10076

10178

112

12957

04

01

06

3

3802

05

02

3803

9290

120

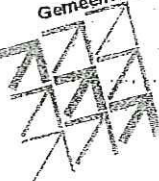
15296

132

11083

11083a

Gemeente Emmen

datum 19 april 2006

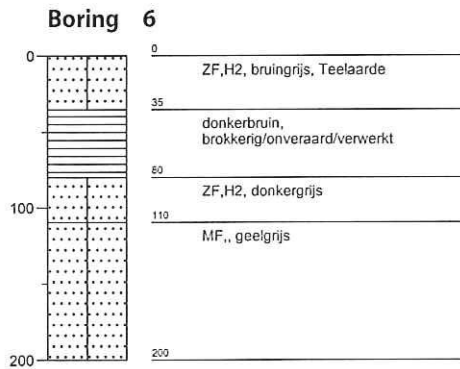
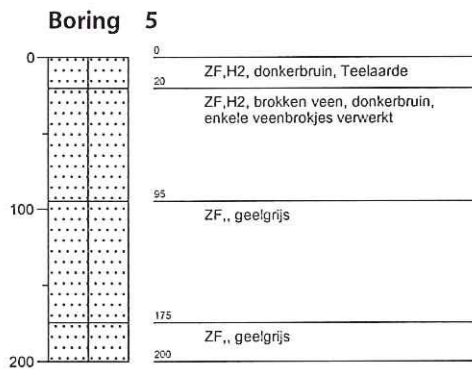
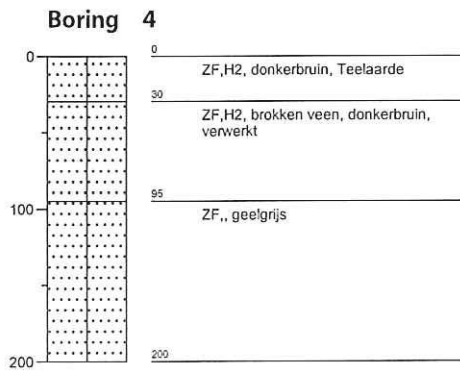
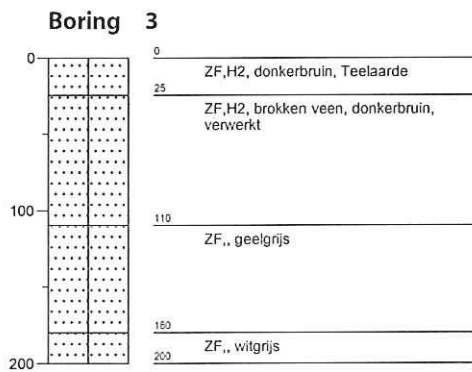
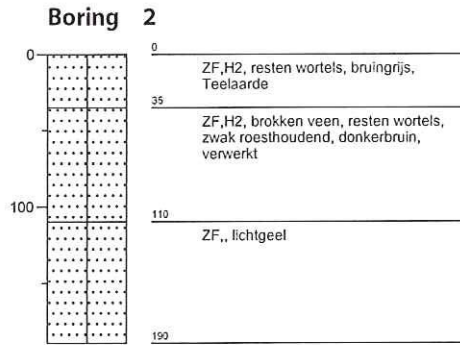
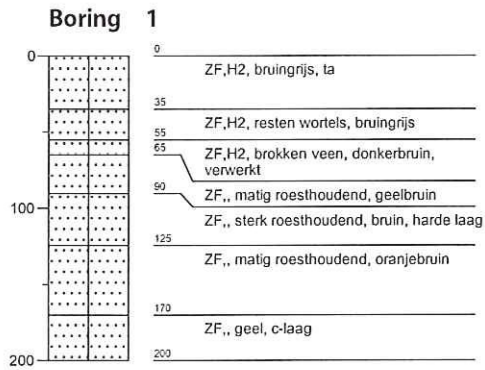
formaat A4P

schaal 1:1000

Aan deze tekening kunnen geen rechten worden ontleend

Bijlage 4

Boorprofielen

Legenda

Minerale sedimenten

Indeling naar lutumgehalte (delen < 2 µm)
(voor waterafzettingen)

	zeer kleiarm zand (0 - 3% lutum)
	matig kleiarm zand (3 - 5% lutum)
	kleiig zand (5 - 8% lutum)
	zeer lichte zavel (8 - 12% lutum)
	matig lichte zavel (12 - 18% lutum)
	zware zavel (18 - 25% lutum)
	lichte klei (25 - 35% lutum)
	matig zware klei (35 - 50% lutum)
	zeer zware klei (meer dan 50% lutum)

Veen

	veen
	kleiig veen
	zandig veen

Aanduidingen (gebruikt in combinatie met bovenstaande indeling)

Indeling van zand naar korrelgrootte

UF	uiterst fijn zand	(M50-cijfer	50-	105 µm)
ZF	zeer fijn zand	(M50-cijfer	105-	150 µm)
MF	matig fijn zand	(M50-cijfer	150-	210 µm)
MG	matig grof zand	(M50-cijfer	210-	420 µm)
ZG	zeer grof zand	(M50-cijfer	420-	2000 µm)

Indeling naar leemgehalte (delen < 50 µm)
(voor windafzettingen)

	zeer leemarm zand (0 - 5% leem)
	matig leemarm zand (5 - 10% leem)
	zwak lemig zand (10 - 18% leem)
	sterk lemig zand (18 - 33% leem)
	zeer sterk lemig zand (33 - 50% leem)
	zandige leem (50 - 85% leem)
	siltige leem (meer dan 85% leem)

geur

- geen geur
- zwakke geur
- matige geur
- sterke geur
- uiterste geur

olie

- geen olie-water reactie
- zwakke olie-water reactie
- matige olie-water reactie
- sterke olie-water reactie
- uiterste olie-water reactie

p.i.d.-waarde

- >0
- >1
- >10
- >100
- >1000
- >10000

monsters

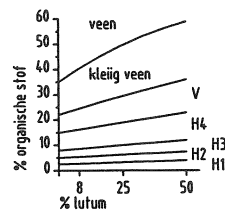
- geroerd monster
- ongeroerd monster

overig

- bijzonder bestanddeel
- Gemiddeld hoogste grondwaterstand
- grondwaterstand
- Gemiddeld laagste grondwaterstand

Indeling naar gehalte organische stof

H1	humusarm
H2	matig humeus
H3	zeer humeus
H4	humusrijk
V	venig

Bijlage 5

Literatuurlijst

Bijlage 5

Literatuurlijst

Boddaert, M. & A. Mak, 2004. *ANWB Topografische Atlas Drenthe 1:25.000*. Mouthaan Grafisch Bedrijf, Papendrecht.

Geudeke & Balk, 1990. *Grote Historische Atlas van Nederland 1:50000, 2 Noord-Nederland 1851-1855*. Wolters-Noordhoff bv, Groningen.

Stiboka. 1978. *Geomorfologische Kaart van Nederland 1:50.000, blad 17 en 18 Beilen/Roswinkel*. Stichting voor Bodemkartering, Wageningen.

Stiboka, 1981. *Bodemkaart van Nederland 1:50.000, blad 18 Ter Apel - 23 Nieuw Schoonebeek*. Stichting voor Bodemkartering, Wageningen.

www.grontmij.nl